

О. Є. Патлатой,
викладач кафедри загальної економічної теорії,
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ НАУКОВОЇ ПРАЦІ В РАМКАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

О. Patlatoy,
lecturer of General economic theory department, Odessa National Economic University, Odessa

INSTITUTIONAL FORMS OF GOVERNMENT SUPPORT FOR SCIENTIFIC WORK WITH IN NATIONAL INNOVATION SYSTEM

У статті досліджено економічну форму руху наукової праці, відповідні їй організаційні форми здійснення дослідницької діяльності та інституціональні форми її державної підтримки, релевантні кожному конкретному етапові науково-інноваційного циклу. Виокремлено три ключових напрями державної підтримки наукової праці: фінансування створення чистих суспільних благ, сприяння виробництву змішано суспільних благ, заохочення впровадження результатів НТП в процес виробництва приватних благ. Класифіковано інструменти прямої і непрямой державної підтримки науково-інноваційної діяльності відповідно до ступеня творчого та всезагального характеру наукової праці. Виявлено, що для світової практики характерне домінування непрямих (переважно податкових) методів державної підтримки наукової праці на технічному та виробничому етапах наукового циклу та поступове посилення значущості прямих (кредитних і інвестиційних важелів) на стадіях комерційних НДДКР з високим рівнем невизначеності. Підкреслена роль держави як венчурного інвестора та відзначено доцільність застосування такого підходу в контексті розвитку НІС України.

The article investigates the economic form of scientific work move, the related organizational forms of realization of research activities and the institutional forms of their government-back support, relevant for each stage of scientific and innovation cycle. Three key ways of government support for the scientific work: funding the creation of pure public goods, promotion of production of mixed public goods, encouraging of implementation of STP results into the process of private goods production, are distinguished. The instruments of direct and indirect government support for research and innovation activities consistent with the degree of creative and universal character of scientific work are classified. The author found out, that domination of indirect (mainly tax) incentives at the technical and production stages of innovation cycle with gradual strengthening of significance of direct (credit and investment) instruments of government support for commercial R & D with high level of uncertainty is typical for the world practice. The role of state as a venture investor is emphasized and the practicability of application of such approach in the context of NIS-Ukraine development is marked.

Ключові слова: наукова праця, державна наукова політика, суспільні блага, науково-технічний прогрес (НТП), національна інноваційна система (НІС), науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), податкові стимули, венчурний капітал.

Key words: scientific work, government science policy, public goods, scientific and technological progress (STP), national innovation system (NIS), research and development (R&D), tax incentives, venture capital.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Одним з закономірних результатів соціально-економічного розвитку стало розширення кола суспільних благ, для яких товарна форма загалом не є властивою. Зокрема це стосується різноманітних галузей духовного виробництва, результатом яких є ідеальні, інформаційні блага, спосіб привласнення яких кардинально відрізняється від прав володіння фізичними, матеріальними об'єктами. З кожною новою хвилею техніко-економічного розвитку все більшою мірою зростає роль

фундаментальних досліджень, результати яких неможливо підтвердити або спростувати без широкої дискусії в рамках наукового співтовариства. У результаті неможливо закріпити за окремим суб'єктом право власності на застосування знань про фундаментальні закономірності природи чи суспільства, хоча й є змога специфікувати право інтелектуальної власності на текст, у якому вони викладені. Отже, фундаментальна наука за визначенням не може бути об'єктом зацікавлення приватного капіталу, а її достатнє фінансування та правиль-

ний вибір стратегічних пріоритетів для нього є однією з найважливіших функцій сучасної держави.

Що стосується прикладної науки і техніки, то подолання провалів ринку тут також не може обмежуватися захистом прав інтелектуальної власності, рівень якого, на думку деяких дослідників, в країнах з розвинутою економікою є навіть надмірним (наприклад, [8]). Без створення певних стимулів для генерування інновацій і подальшого втілення досягнень НТП у процес суспільного виробництва неможливе забезпечення довготривалого та стійкого економічного зростання. Отже, виникає питання про характер і міру державної підтримки наукової праці.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ

У більшості сучасних економічних досліджень (зокрема, в аналітичних оглядах ОЕСР, Єврокомісії та інших міжнародних організацій) визнається об'єктивна необхідність активної підтримки державою науки й інновацій. Існують також публікації полемічного характеру представників лібертаріанського напрямку (зокрема Теренса Кілі), у яких така необхідність категорично заперечується.

Певна система поглядів відносно ролі держави в процесі взаємодії з іншими ринковими і неринковими організаціями та інституціями щодо створення, розповсюдження і практичного впровадження наукової інформації склалася в рамках концепції національної інноваційної системи (НІС), найяскравішими представниками якої є Б.А. Лундвал, К. Фрімен, Р. Нельсон. Елементи теорії НІС знайшли відображення у працях вітчизняних учених: Ю. Бажала, В.М. Гейця, М.І. Зверькова та ін. Г.А. Андрощук, С.А. Давимука, А.І. Федулова, а також група дослідників на чолі з І.П. Макаренком, поспідовно розробляють концептуальні засади формування НІС в Україні.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІЩЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Для визначення ступеня, характеру й інституціональних форм державної підтримки науки в рамках НІС видається за доцільне пов'язати їх з конкретним змістом та соціальною формою праці, яка створює той чи інший науковий результат. У прикладних економічних і правових дослідженнях, які рекомендують певні інструменти державної інноваційної політики, цей аспект частіше за все враховується недостатньо.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даного дослідження є визначення інституціональних форм державної підтримки наукової праці в процесі розгортання економічних відносин щодо генерування, розподілу, обміну та практичного використання наукової інформації, що на більш фундаментальному рівні означає перетворення сфери сумісної (спільної) праці шляхом практичної реалізації результатів всезагальної (наукової) праці. Розглянувши стан державної наукової політики в країнах з розвинутою ринковою економікою (загальне), можна зробити певні висновки щодо можливості та доцільності їх застосування в економіці України (особливе).

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для досягнення поставленої мети варто звернутись до згаданої вище концепції НІС. При всій неоднорідності теоретичних поглядів з цього питання, Б.А. Лундвал у своїх більш пізніх працях спробував виділити їхні спільні риси, зокрема визнання того, що "знання втілені в умах і тілах агентів, у рутині фірм і не в останню чергу в відносинах між людьми й організаціями": "Відносини можуть розглядатися в якості носія знань і взаємодії як процесу створення нового знання. Це припущення відображає факт, який полягає у тому, що фірми, інсти-

туту знань і люди не здійснюють інновації поодиноці. Мабуть, головна характеристика підходу до інноваційної системи — це те, що вона є відношенням" [9, с. 875—876].

Отже, теоретики НІС багато в чому спромоглися подолати методологічний індивідуалізм, притаманний Західній економічній думці, та поглянути на НІС як на систему суспільних відносин, яка передбачає комбінування праці представників досить різномірних соціально-економічних прошарків, що відбувається в певному історично визначеному інституціональному середовищі.

НІС нерідко характеризують як сукупність суб'єктів у межах країни, які беруть участь у виробництві наукового знання та здійсненні інноваційної діяльності і які можна поділити на три групи: бізнес, науково-дослідні установи та університети, а також органи державної влади. На думку М.І. Зверькова, "НІС — це система економічних відносин, інститутів, структурних елементів, а також напрямів і форм реалізації державної політики, що зумовлюють і забезпечують інноваційні процеси (розробку, розповсюдження та впровадження інновацій), а також підвищують на основі цього ефективність і конкурентоспроможність національної економіки" [3, с. 336]. Така дефініція є достатньо повною з точки зору економічної теорії, оскільки охоплює як специфіку соціально-економічних відносин (базис), так і інституціональний аспект (надбудову). Можливо припустити, що в умовах сучасної ринкової економіки виробничі відносини у сфері науки та техніки, а саме: виробництво (генерування), розподіл, обмін і споживання (використання) наукової інформації, реалізується у специфічній формі — трансферу технологій. Такі відносини з об'єктивних причин не можуть бути опосередковані виключно ринковим механізмом, а доповнюються, з одного боку, наявністю неформальних мереж наукової комунікації, з іншого — активним сприянням з боку органів державної влади.

Ураховуючи політико-економічні особливості наукової праці як специфічного суспільного блага, можна виділити три напрями державної підтримки науки та наукової праці:

1) фінансування виробництва чистих суспільних благ (шляхом утримання та розвитку державної наукової інфраструктури, виплати заробітних плат і премій науковим працівникам, фінансування цільових дослідницьких програм в рамках державних науково-дослідних установ і університетів, а також поза ними, виділення грантів окремим дослідникам, неприбутковим дослідним організаціям тощо);

2) часткове фінансування, надання податкових та інших пільг, сприяння формуванню необхідного інституціонального середовища науково-інноваційної діяльності для виробництва змішаних суспільних благ (субсидування комерційних НДДКР, участь у фінансуванні наукоємних проектів окремих підприємств, застосування податкових і кредитних важелів інноваційної політики; удосконалення механізмів розкриття наукової інформації, контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності, тобто забезпечення тимчасової монополії на результати наукової праці);

3) сприяння впровадженню результатів НТП у виробництво приватних благ, у процес матеріального виробництва; забезпечення відтворення на основі нових технологій, тобто трансформація сфери сумісної праці шляхом матеріального втілення результатів всезагальної праці (зокрема через політику прискореної амортизації, інвестиційний податковий кредит).

З певним ступенем умовності методи державної наукової політики (відображені на рис. 1) можна згрупувати наступним чином: а) пряме фінансування чи субсидування НДДКР; б) податкові методи; в) кредитні методи; г) інвестиційні методи; д) захист національного наукоємного виробника через селективний протекціонізм.

Сфера суцільного виробництва	Наука		Техніка		Виробництво	
	Фундаментальні дослідження	Прикладні дослідження	Дослідно-конструкторські роботи	Проектно-конструкторські роботи	Освоєння	Промислове виробництво
Зміст праці	теоретичні пошукові		→		Сумісна праця	
	Творча праця				Репродуктивна праця	
Суб'єкти діяльності	Університети, науково-дослідні установи	Університети, дослідні центри корпорацій, інноваційні мережі та об'єднання, венчурні й інжинірингові фірми, spin-off компанії		Корпорації, малі та середні підприємства		
Характер державної підтримки	Пряма			Непряма		
	Пряме державне фінансування		Кредитні та інвестиційні методи		Селективний протекціонізм	
Форма державної підтримки	Податкові методи:					
	Податкова знижка на витрати з НДДКР, дослідницький податковий кредит, пільговий режим амортизації капітальних витрат на НДДКР			Інвестиційний податковий кредит, прискорена амортизація основних виробничих засобів		

Рис. 1. Форми державної підтримки наукової праці в залежності від фази науково-інноваційного циклу¹

¹ З метою спрощення даної схеми, на ній не вказані зворотні зв'язки: від техніки, прикладної науки та ринкових (виробничих) імпульсів до фундаментальних досліджень, яким приділяється особлива увага нелінійними моделями інноваційного циклу. Водночас автор розділяє думку, що "поняття інноваційної системи означає, що технологічний розвиток розглядається не у вигляді ланцюжка односторонньо спрямованих причинно-наслідкових зв'язків, що ведуть від НДДКР до інновацій, а як процес взаємодії і зворотних зв'язків між усім комплексом економічних, соціальних, політичних, організаційних та інших факторів, що визначають створення іновачій [1, с. 31—32].

Джерело: розроблено автором.

Методи державної підтримки наукової праці можна умовно поділити на прямі та непрямі. У вузькому сенсі, до прямих методів відноситься лише пряме державне фінансування НДДКР (шляхом прямого бюджетного фінансування науки, субсидій та дотацій на НДДКР, дослідницьких грантів тощо). У широкому сенсі, прямі методи державної підтримки науки мають місце тоді, коли в кожному окремому випадку держава приймає рішення щодо доцільності та конкретної форми такої підтримки. У такому разі до прямих можна також віднести кредитні методи (коли держава виступає позичальником або гарантом позики на реалізацію певного інноваційного проекту) та інвестиційні (коли держава на пайовій основі виступає в якості інвестора інноваційного проекту або слугує гарантом приватних інвестицій у подібний проект). Вибір випадків, для яких необхідне застосування прямих методів державної наукової політики, залежить також від науково-інноваційних пріоритетів у рамках конкретної НІС, її структури, частки фундаментальних досліджень у загальній структурі наукової діяльності, певних історичних і культурних особливостей кожної окремої країни.

У той же час непрямі методи передбачають дію автоматичних механізмів і є чинними для всіх суб'єктів інноваційного процесу, які здійснюють витрати на НДДКР. Критерієм визначення останніх слугують, як правило, міжнародно-правові нормативи (передусім керівництва Фраскати й Осло), відповідним чином адаптовані під національне законодавство. При цьому законодавчий орган залишає за собою право визначати рівень новизни іновачій, на які розповсюджуються дер-

жавні преференції (наприклад, абсолютно нові, нові для певної країни, галузі тощо).

Дещо відмінними за своєю сутністю є методи державної підтримки наукоємного виробника, які передбачають відбір пріоритетних сфер для надання преференцій. Тим не менш, такі методи відносяться до непрямих, оскільки діють для всіх підприємств певної галузі. Політика протекціонізму щодо наукоємних виробництв не може тривати занадто довго і з досягненням бажаного результату повинна бути послаблена чи скасована.

З рисунка 1 випливає, що конкретні інституціональні форми державної підтримки наукової праці пов'язані з певною фазою науково-інноваційного циклу. По мірі руху від всезагальної і творчої до сумісної і репродуктивної праці, більш доречними стають непрямі методи державної наукової політики. У сфері фундаментальної науки "провали ринку" зазвичай можуть бути подолані лише шляхом прямого державного фінансування НДДКР, у той час як у деяких сферах прикладної науки й особливо в рамках науково-дослідних розробок буває достатньо створення певних стимулів, на які відповідним чином реагуватиме приватний капітал.

За загальним визнанням, податкові важелі відносяться до категорії найдієвіших методів державної підтримки науково-технічної та інноваційної активності в підприємницькому секторі економіки. Податкові стимули охоплюють одночасно як процеси створення нових науково-технічних розробок, так і процеси їх впровадження та широкого розповсюдження

в промисловості.

Найважливішими податковими механізмами заохочення НДДКР є:

- списання поточних витрат на НДДКР і додаткова податкова знижка;
- податковий дослідний кредит (ПДК);
- спеціальні режими амортизації основних фондів, задіяних у НДДКР;
- податковий зарплатний кредит [4, с. 20—35].

Зменшення бази оподаткування на суму більшу, за 100% вартості проведених НДДКР, отримало назву додаткової податкової знижки. Потенційно більш ефективним механізмом стимулювання дослідницької діяльності у підприємницькому секторі є податковий дослідницький кредит (ПДК), який передбачає вирахування з суми податку на прибуток витрат на дослідження та розробки. Двома формами дослідницького податкового кредиту виступають обсяговий (R&D Volume-based Tax Credit) і прирістний (R&D Tax Incremental Credit). У першому випадку вирахування підлягає той чи інший законодавчо встановлений відсоток від загального рівня витрат на НДДКР, тоді як у другому — приріст цих витрат у порівнянні з попереднім періодом. Друга форма дослідницького податкового кредиту важлива як для підтримки ранніх стадій досліджень і розробок на малих і середніх інноваційних підприємствах, так і для стимулювання великого бізнесу не знижувати темпи дослідницької активності. У той же час прирістний податковий кредит тягне за собою додаткові транзакційні витрати для державних органів (у вигляді підвищення витрат на вимірювання і оцінку темпів приросту інвес-

тицій у НДДКР, контроль за достовірністю інформації, яка надається фірмами) і для приватного бізнесу, якому в зазначених випадках нерідко доводиться відстоювати своє право на податкові пільги в судовому порядку.

Особливе соціально-економічне значення має зарплатний податковий кредит (R&D wage tax credit), який передбачає зниження розміру податкового податку і соціальних нарахувань на зарплату дослідницького персоналу. Даний вид податкового кредиту сприяє забезпеченню зарплат науково-дослідного персоналу в підприємницькому секторі на достатньо високому рівні, необхідному для нормального відтворення робочої сили високої кваліфікації. Упровадження податкових пільг щодо зарплати зайнятих у сфері НДДКР є вкрай необхідним для України в умовах низького загального рівня оплати праці.

Експерти ОЕСР у 2014 р., підводячи підсумки багаторічного моніторингу промислової політики в економічно розвинутих країнах, дійшли висновку, що оптимальний результат дає комбінація різних інструментів стимулювання науково-інноваційної діяльності. При цьому слід пам'ятати, що кожен з цих методів пов'язаний з певними витратами: "Сполучення політики стимулювання шляхом приросного податкового кредиту і прямої цільової підтримки є найбільш ефективним. Однак пов'язані з ними адміністративні видатки та витрати згоди можуть бути вищими, ніж при повнообсяговому податковому кредиті й універсальних субсидіях" [10, с. 4].

Своєрідне вирішення проблеми додаткових витрат, викликаних труднощами віднесення видатків до категорії інвестицій у НДДКР, було знайдено у Норвегії, де в 2002 р. була впроваджена повнообсягова форма ПДК. У цій країні податкові пільги на НДДКР діють "по відношенню до науково-дослідних проектів, які повинні бути розглянуті та схвалені Науковою радою Норвегії до того, як фірма подасть заявку на отримання ПДК. Це означає, що право на ПДК розглядається не після того, як фірма здійснила витрати на НДДКР і подала заявку на кредит, як у більшості країн, а до початку проекту. Це виключає суперечки між компаніями та державою, які є дуже обтяжливими в інших країнах" [4, с. 24].

У світовій економічній літературі останніх років усе частіше робиться наголос на необхідності застосування прямих методів державної підтримки науки, серед яких важливе місце посідають інвестиційні. У країнах з розвинутою ринковою економікою основним джерелом фінансування ранніх етапів НДДКР є венчурні інвестиції. Традиційно вважалося, що даний спосіб диверсифікації ризиків створює сприятливі умови для інвестування в інноваційні проекти, які характеризуються значною новизною, отже, високим рівнем невизначеності. Однак виявляється, що на ранніх стадіях інноваційного циклу, обсяг венчурних інвестицій дисконтується високим рівнем ризику та в багатьох випадках виявляється критично недостатнім. Об'єктивна необхідність ліквідації "провалу ринку" у даному випадку зумовлена ірраціональним характером ціни продукту наукової праці, конкретним проявом якої у даному випадку є інвестиції у наукоємні проекти (див. [6]).

У зв'язку з зазначеним, досить широкого розповсюдження останнім часом набула модель НІС під назвою "потрійна спіраль: університети — бізнес — держава", запропонована відомим американським дослідником Г. Іцковцем. Її автор визнає недостатність приватного венчурного капіталу на ранніх (особливо посівній) стадіях венчурного процесу, через що рекомендує посилення позиції суспільного (державного) венчурного капіталу [7, с. 125]. Державна підтримка венчурного капіталу відбувається в усіх передових інноваційних економіках. У країнах, де державне втручання в економіку традиційно слабке (low-state societies), сприяння раннім стадіям інноваційного процесу здійснюєть-

ся в прихованій формі, наприклад, у вигляді грантів для окремих дослідників. У державах, які переслідують інтервенціоністську політику (high-state societies), уряд з власних фондів здійснює венчурні інвестиції (яскравий приклад — державна венчурна програма "Yozma" в Ізраїлі). При цьому Іцковець звертає увагу на синергетичний ефект від комбінації приватного та державного венчурного капіталу, відзначаючи відмінність їхніх функцій і сфер застосування: "Публічний венчурний капітал розсуває нескінченні межі саморуху науково-технічного прогресу... Технологічні сфери інтересу держави є ширшими, та частіше відносяться до більш ранніх стадій розвитку... Інтерес приватного венчурного капіталу занадто часто сфокусований на незначних інноваціях, нових видозмінах уже апробованих бізнес-ідей" [7, с. 128].

Дослідник підкреслює, що при прийнятті інвестиційних рішень державі слід керуватися більшою мірою науково-технічними, ніж економічними критеріями: "публічний венчурний капітал може більш сильно тяжіти до технічного боку аналізу, що парадоксальним чином дозволяє йому брати на себе більш високі підприємницькі ризики на ранніх стадіях довготермінових технологій у порівнянні з приватною фірмою, яка фокусується на фінансовому боці питання. Таким чином, заборона для держави отримувати прибуток з підтримки формування нових фірм може зробити ці програми більш ефективними" [7, с. 128].

Необхідність застосування прямих методів інвестиційної та кредитної політики у сфері науки була усвідомлена урядами багатьох держав, у яких запроваджені програми щодо інвестиційної підтримки ранніх стадій інноваційних проектів з метою просування наукоємних стартапів і сприяння "spin-off" компаніям: в Австрії — програми посівного фінансування (у рамках яких державний банк надає гарантії щодо венчурних інвестицій і пільгові кредити), у Великобританії — проекти "Схема корпоративного фінансування" і "Тресті венчурного капіталу", у Канаді — венчурні програми Банку розвитку бізнесу (з 2004 р. — щорічне фінансування державою венчурних проектів на суму 250 млн канадських дол., а також залучення приватних коштів під державні гарантії [2, с. 100—101].

Кредитні методи поряд з інвестиційними посідають важливе місце в системі державної наукової політики, особливо з огляду переходу до випереджального розвитку національної економіки на власній технологічній основі. Зокрема варто звернути увагу на досвід Південної Кореї у забезпеченні державою пільгового кредитування малого та середнього наукоємного бізнесу (див. [1, с. 123]).

Використання світової практики наукової політики вкрай необхідне для розбудови НІС України. Серед вітчизняних нормативно-правових актів, спрямованих на заохочення науково-інноваційної діяльності, варто відзначити Закон України №991-14 "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків". Скасування більшості податкових пільг технопаркам законом від 12.01.2006 призвело до різкого падіння обсягу реалізації їхньої інноваційної продукції [1, с. 306]. Суперечливу роль зіграв також Закон України №2299-III "Про інститути спільного фінансування (пайові та корпоративні фонди)", податкові преференції які призвели до переважного використання оргформи венчурних фондів для оптимізації фінансових потоків" [5, с. 187]. Виникає питання: чому зазначені заходи не принесли бажаного ефекту?

По-перше, недовірність окремих непрямих форм державної інноваційної політики в Україні передусім пов'язана з тим, що вони не були підкріплені прямими методами: чітким визначенням державних науково-технічних пріоритетів, прямим державним фінансуванням (через систему спеціальних фондів), участю в інвестиціях у перспективні і стратегічно важливі проекти. В умовах

сучасної глобальної конкуренції національний ринок таких специфічних благ, як науково-технічна інформація, не може сформуватися стихійно та потребує цілеспрямованих зусиль в процесі його розбудови. По-друге, за своєю економічною сутністю венчурний капітал є відокремленою формою промислового капіталу, отже, не може набути розвитку в умовах поглиблення деіндустріалізації економіки України. Таким чином, державна наукова політика має бути тісно скоординованою з політикою промисловою.

ВИСНОВКИ

Отже, комбінування різних інституціональних форм державної підтримки наукової праці пов'язане з конкретним змістом останньої: чим ближча така діяльність до меж людського пізнання, до створення чистого суспільного блага у вигляді фундаментально-теоретичних знань, тобто до всезагальної праці, тим доречнішими є прямі методи державної підтримки. Дієвість непрямих форм наукової політики також посилюється по мірі розвитку національного ринку наукової інформації і поглиблення інтеграції сфер всезагальної і сумісної праці. При цьому короткотермінові цілі щодо наповнення бюджету не можуть переважати над стратегічними цілями розвитку науки та розбудови НІС.

Слаборозвиненість фондового ринку України не дає умов для розвитку венчурного капіталу, необхідного для ефективного функціонування НІС. Іншим важливим завданням є створення умов для залучення прямих іноземних інвестицій, в тому числі до наукоємних галузей. Уже з перших етапів формування інститутів спільного фінансування в сфері інновацій державі необхідно посісти позицію активного венчурного інвестора. Нарешті, кризові явища в економіці не є вагомою причиною для скорочення прямого державного фінансування науки, хоча й оптимізація його структури і підвищення частки конкурсно складової (за умови ретельної розробки даної процедури) можуть бути доречними.

Література:

1. Андрощук Г.О. Національні інноваційні системи: еволюція, детермінанти результативності: монографія / Г.О. Андрощук, С.А. Давимука, А.І. Федулова. — К.: Парлам. вид-во, 2015. — 512 с.
2. Гохберг А.М. Научная политика: глобальный контекст и российская практика / А.М. Гохберг, С.А. Заиченко, Г.А. Китова, Т.Е. Кузнецова. — М.: НИУ ВШЭ, 2011. — 308 с.
3. Зверяков М.І. Інноваційний розвиток в умовах трансформації та кризи економіки / М.І. Зверяков // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2009. — Вип. 37. — С. 333—338.
4. Налоговое стимулирование инновационных процессов / Отв. ред. Н.И. Иванова. — М.: ИМЭМО РАН, 2009. — 160 с.
5. Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації / Упор. Г.О. Андрощук, М.М. Шевченко. — К.: Парламентське вид-во, 2007. — 304 с.

6. Патлатой А.Е. Иррациональная форма продукта научного труда / А.Е. Патлатой // Бизнес Информ. — 2013. — №12. — С. 22—27.

7. Etzkowitz H. The Triple Helix. University-Industry-Government. Innovation in Action / H. Etzkowitz. — L.: Routledge, 2008. — 164 p.

8. Lessig L. The future of ideas. The fate of the commons in a connected world / L. Lessig. — NY: Random House, 2001. — 354 p.

9. Lundvall B.A. National innovation systems: from List to Freeman / B.A. Lundvall / Elgar Companion to Neo-Schumpeterian Economics / ed. by H. Hanusch, A. Pyka. — Cheltenham, UK; Northampton, USA: Edward Elgar, 2007. — P. 872—881.

10. Warwick K. Evaluation of Industrial Policy: Methodological Issues and Policy Lessons / K. Warwick, A. Nolan / OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 16. — OECD Publishing, 2014. — 86 p.

References:

1. Androshchuk, H.O. Davymuka, S.A. Fedulova, L.I. (2015), Natsional'ni innovatsijni systemy: evoliutsiia, determinanty rezul'tatyvnosti [National Innovation Systems: Evolution, Efficiency Determinants], Parlaments'ke vydavnytstvo, Kyiv, Ukraine.
2. Gohberg, L.M. Zaichenko, S. A. Kitova, G. A. Kuznecova (2011), T. E. Nauchnaja politika: global'nyj kontekst i rossijskaja praktika [Science policy: global context and russian practice], NIU VShJe, Moscow, Russia.
3. Zvieriakov, M.I. (2009), "Innovation development in conditions of economic transformation and crisis", Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen', vol. 37, pp. 333-338
4. Ivanova, N.I (2009), Nalogovoe stimulirovanie innovacionnykh processov [Tax stimulation of innovation processes], IMJeMO RAN, Russia.
5. Androschuk, H.O. Shevchenko, M.M. (2007), Natsional'na innovatsijna sistema Ukrainy: problemy formuvannia ta realizatsii [National innovation system of Ukraine: problems of formation and realization], Parlaments'ke vydavnytstvo, Kyiv, Ukraine.
6. Patlatoy, O.Ye. (2013), "Irrational Form of a Scientific Product in Modern Economy", Business Inform, vol. 12, pp. 22—27.
7. Etzkowitz, H. (2008), The Triple Helix. University-Industry-Government. Innovation in Action, Routledge, London, UK.
8. Lessig, L. (2001), The future of ideas. The fate of the commons in a connected world, Random House, New York, USA.
9. Lundvall, B.A. (2007), "National innovation systems: from List to Freeman", Elgar Companion to Neo-Schumpeterian Economics (ed. by H. Hanusch, A. Pyka), Edward Elgar, Cheltenham, UK; Northampton, USA, pp. 87—881.
10. Warwick, K. Nolan, A. (2014), Evaluation of Industrial Policy: Methodological Issues and Policy Lessons, OECD Publishing, Paris, France.

Стаття надійшла до редакції 05.08.2015 р.

ПЕРЕДПЛАТА

ВИДАННЯ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ!

— ЧЕРЕЗ РЕДАКЦІЮ (ТЕЛ. 458-10-73);

— ЧЕРЕЗ ДП "ПРЕСА"
(У КАТАЛОЗІ ВИДАНЬ УКРАЇНИ);

— ЧЕРЕЗ ПЕРЕДПЛАТНІ АГЕНТСТВА: "САММІТ", "ІДЕЯ", "БЛІЦІНФОРМ", "KSS", "МЕРКУРІЙ", "ПРЕСЦЕНТР", "ВСЕУКРАЇНСЬКА ПЕРЕДПЛАТНА АГЕНЦІЯ", "ФЛОРА", "ПЕРІОДИКА", "КОБЗАР", "ДІАДА", "ДІЛОВА ПРЕСА", "ФАКТОР"